

Sokaklar da çatılar da çocukların!

Mimarlık, tiyatro, sinema, karikatür ve edebiyat... Hem küçükler hem büyükler için üretmeye devam eden, usta bir sanatçı Behiç Ak. Çocuk edebiyatında 35 yılı geride bırakırken, çocuk romanları koleksiyonuna 'Çatıdaki Gezegen' ile bir yenisini ekliyor ve apartmanlara sıkışan çocukları çatı aralarına çıkarırken, sürpriz karakterleriyle masmavi bir düş evreni yaratıyor.

HALİL TÜRKDEN
halilturkden@gmail.com

Çocuklarla başlayalım, neler gördünüz onların gezegeninde?

Onlar için kitap yazmak, onları iyi gözlemek demek öncelikle. Bir bankta oturan çocuğun ayakta kalabilmesinin bağının bağlanması, çoraplarının katlanış biçimi bile pek çok hikâyeye kapı açabilir. Ama en önemli nokta, içindeki çocuğu yakalamak. Çocuk kitabı kalem almak, onların dünyasına dokunmak, her şeyden önce çocuksu bir zevk alınarak mümkün olabilir.

35 yılı aşkın süredir çocuk edebiyatında üretiyorsunuz, her yaştan okurunuz var haliyle. Yetişkin okurlar nereden devreye giriyor?

Öncelikle, 3-6 yaş grubu için yaptığım kitaplar var. O kitaplar yetişkinlerle çocuklar arasında kendiliğinden bir köprü inşa ediyor. Yetişkin ve çocuk birlikte okumayı deneyimliyor. Çocuk kavramları ve semboller arasında bir ilişki kurarken, yetişkin de ona eşlik ediyor. Çocukla yetişkin arasındaki ilk ve belki de son entelektüel ilişki bu. Yetişkinlerle çarpışmamız, hep böyle olmuyor tabii. 'Gülümseten Öyküler' dizisi ya da 'Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği' ve 'Postayla Gelen Deniz Kabuğu' gibi romanlar, yetişkinlerin özellikle kendileri için alıp rahatlıkla okudukları kitaplardan.

Sizi iyi tanıyan okurlarınız için çocuğun yanında duran, çocuğun zengin duygu dünyasını yansıtan karakterleriniz şaşırtıcı değil ama yeni çocuk romanınız 'Çatıdaki Gezegen' özelinde, kitabın öne çıkan karakterleri Serdar ve Ceren'i nasıl yorumluyorsunuz?

Serdar ve Ceren karakterleriyle çocukların bağımsız kişilikleri sergileniyor. Tabii ki zengin iç dünyaları, yaşam sınırlarını genişletme istekleri, özgürlükçü ruhları, meraklı tutsuculukları ile... Çatı katı, Ceren ile Serdar'ın küçük ve ortak bir sırrı gibi gözükse de aslında gerçek hayatın onlara sunmadıklarını sunan, geçmiş ve geleceğin yanı sıra diğer çatılardaki insanlarla ilişki kurmalarını sağlayan koskocaman bir gezegen. Edebiyat dünyasına açılan bir kapıda aynı zamanda. Günceye, şiire ve romana açılan bir kapı. Serdar ve Ceren'in çatıdaki yaşamından bir kesit aldığınızda günümüzü sorgulamaya başlıyorsunuz adeta.

'Çatıdaki Gezegen'; Moby Dick, Gulliver ve Don Kişot gibi, çocukların keşfetmek isteyecekleri birçok efsanevi kahraman ve hikâyeyle dolu. Bu isim-

Behiç Ak

İSTANBUL BİR RODEO ATI GİBİ

Hem bir mimar hem de bu kentin hikâyelerini anlatan bir sanatçı olduğunuz için sormayım: Daha ne kadar yapı, daha ne kadar insan ve hikâye sığabilir İstanbul'a?

Doğudan batıya göçün hep olduğu bir coğrafyaydı burası ama asıl artış 1980 sonrası oldu. Çocukluğumdaki İstanbul'un nüfusu 1 milyon kadardı, şimdiyse 20 milyon olduğunu

söyleyenler var. Bir insanın yaşam süresinde, yaşadığı kentin nüfusu 20 kat arttıysa, bu travmatik bir şey. İstanbul, bizi üzerinden atmaya çalışan bir rodeo atı gibi. Biz de inatla üzerinde durmaya çalışıyoruz. Kendi kaynaklarını tüketen, eskisi kadar keyifli olmayan bir şehir. Sorunun cevabı burada aslında, daha fazlası sığmadı, sığamadıkça da keyifsiz hale geldi.

lerin o çatıda bulunmasının, eserlerin fiziksel ya da edebi varlıklarıyla bir ilişkisi var mı?

'Çatıdaki Gezegen'de gerçek bir çatı katı anlatılıyor. Bir tür araf gibi görülse de öyle değil, kendi hikâyesi olan bir yer. Telaş ve panik içinde değil, ağır ağır geçen zamanın tutsak olduğu bir çatı katı. Don Kişot'un, Moby Dick'in, Gulliver'in, Dede Korkut'un çatı içinde yaşaması, bu yavaş seyreden zaman sayesinde oluyor. Örneğin, "Vakit yok" diyerek çocukların ellerine tutuşturulan kısaltılmış öyküler yüzünden, 800 küsur sayfalık Don Kişot buraya atılmış. Tıpkı Moby Dick gibi...

Çatı katında, bu romanları hiçbir yere yetişme endişesine ve telaşa gerek olmadan yavaş yavaş, sindirerek oku-

mak mümkün. Kurtulmak istenen ama atılmaya kıyamayan şeylerin hüküm sürdüğü bir alan çatı katı. Bu bir insan da olabilir, bir kitap da bir plak da... Tabii bu romanların içerikleri de çok önemli. "Neden Don Kişot? Neden Moby Dick? Neden Gulliver?" sorularının cevaplarını da aramak gerekiyor kuşkusuz. Zamanın hızlandırılarak, ihtisaslaşmış dilimlere bölünerek işlevsizleştirilmesi, bireylerin gerçek zamanlarını yaratamamalarına neden oluyor günümüzde. Çatıdaki gezegen, böyle bir yer değil.

'Sokağa çıkarılmayan' çocuklar

Nasıl bir yer çatıdaki gezegen? Neyi sağlıyor?

Orada bol bol zaman var. Roman-

da, günümüzün orta sınıf ailelerinin 'sokağa çıkarılmayan' çocuklarını konu etmeye çalıştım. Sokak, 'kötü' gösterilen ve yasaklanan bir yer... Bu bakış açısı evde hapis kalmış, ailesine aşırı derece bağımlı bir çocuk tipini ortaya çıkarıyor. Bu yaşam tarzı, okula arabayla bırakılıp alınan, kurstan kursa paket gibi taşınan çocuklara 'iyi bir paket' olmaktan başka çare bırakmıyor. Çatıdaki gezegen, onlara yeni bir kapı aralıyor. Ailelerle çocuklar arasındaki bu ilişkinin tekrar gözden geçirilmesine bir fırsat tanıyor. Tabii şehrin kullanımını da sorguluyor. Çağdaş şehir, çocuğun sokağa çıkamadığı bir şehir mi olmalı? Ya da nasıl bir alanda çocuklar kendilerini iyi hissedebilir? Çocukların, mekân ve zaman ihtiyacını sorgulayan bir hikâye 'Çatıdaki Gezegen'.

Sokaklardan denizlere taşan bu yolculukta 'çatı'yı hikâyenin merkezine koymanız nasıl bir tercih? Bugünün mekân algısında neyi temsil ediyor çatı?

Metaforik düşünmedim. Gerçek bir çatıdan bahsettim. Fakat günümüzde, çok yakınımda duran gerçekleri eleştirel bir tarzda ele aldığınızda, birçok insan onları o kadar benimsemiş oluyor ki sahici eleştirilerinizi tuhaf soyutlamalar olarak algılıyorlar. Ütopyalarının alanlarını daraltmış, gündelik koşuşturmalar içine sıkıştırmış bir insan kitlesi yaşıyor şehirlerimizde. Büyük ütopya teorilerinden değil, örneğin sokaktaki iki üç arabalık yeri çocuk oyun alanına dönüştürmekten bahsettiğinizde bile, sizi 'ütöpik' buluyorlar. Aslında tam tersi... Günümüzde şehir hayatında önünüze sürülen her dayatmayı kabul ettiğinizde 'olmayan bir yer'de yaşamaya başlıyorsunuz. Bir karşı ütopyada... Şehrin, olmayan yere dönüşümü, 'insanların birbirlerinin evlerine gitmememesini' normal bulmasıyla başlayıp, 'çocukların sokağa bırakılmamasını' normal bulmakla devam ediyor. Olmayan yerde yaşayan, olmayan insanlardan biri haline dönüştüğümüzde gerçekler gözümüze soyut birer metafor gibi gözüküyor... Oysa çözüm mümkün ve hiç de zor değil.

ÇATIDAKİ GEZEĞEN

Behiç Ak
Güneşli Kitaplığı, 2016
180 sayfa, 15 TL.